समाप्तःशास्त्रार्थः इदानींकथाप्रबंधमेवानुवर्तयन्संजयउवाच इतीति अद्भुतंचेतसोविस्मयकरं रोमहर्षणंरोमांचोद्भेदजनकं शेषंस्पष्टं ॥ ७४ ॥ कथमयंत्वयादूरस्थयोरपिवासुदेवार्जुनयोःसंवादःश्रुतइत्यत आह व्यासप्रसादादिति भगवताव्यासेनदिव्यंचक्षुःश्रोत्रादिकंमह्यंदत्तंयेनाहंव्यवहितंविप्रकृष्टंवासर्वंकरतलामलकवद्विजानामि अतोव्यासप्रसादादेतच्छास्त्रंपरंगुह्यंगोप्यंअहंश्रुतवान् योगंचपश्यमेयोगमैश्वरमितिप्रतिज्ञापूर्वकंप्रदर्शितंवैश्वरूप्यं तमपिदृष्टवानितिशेषः स्वयंकथयतइत्युक्तेअस्यमहतोभूतस्यनिःश्वसितमेतद्यदृग्वेदइतिश्रुतेःस्वनिःश्वसितंवेदंशिष्याचार्यपरंपरयाकथयतइत्यायाति तदर्थंसाक्षात्कथयतइति सृष्ट्यादौब्रह्माणंप्रतीवइदानीमर्जुनंप्रतिसाक्षात्कथयतःश्रुतवानहमित्यर्थः तेनभगवदनुग्रहपात्रतयाब्रह्मणासमत्वंस्वस्यद्योत्यते अत्रएतद्योगमित्यभेदेनान्वयेतुगुह्यपदापेक्षयाएतद्योगमितिपुन्नपुंसकलिंगयोरपिसामानाधिकरण्यंशक्यंचयत्किंचिदश्नतापिक्षुदुपहंतुमित्यादाविवपूर्वप्रवृत्तलिंगसंस्कारप्राबल्यादुत्तरत्रभिन्नलिंगविशेष्यलाभेपिपूर्वसंस्कारोननिवर्ततइतिसामानाधिकरण्यंविलिंगयोरपिवक्तुंशक्यमितिज्ञेयं ॥ ७५ ॥ केशवार्जुनसंवादश्रवणजंविश्वरूपाख्ययोगदर्शनजंचाह्लादंक्रमेणश्लोकद्वयेनाह राजन्निति हेराजन्हेधृतराष्ट्र पुण्यंपुण्यकरंपापहरंचेत्यर्थात् संस्मृत्यसंस्मृत्येतिसंभ्रमेद्विरुक्तिः शेषंस्पष्टार्थं ॥ ७६ ॥ तच्चेतिरूपंविश्वरूपं एतद्दर्शनेहिब्रह्माणमीशमितिदेशतोविप्रकृष्टंवक्राणितेत्वरमाणाविशंतीतिकालतोव्यवहितंभीष्मादिक्षयंचकरतलामलकवद्दृष्टवान्तच्चजगतोमिथ्यात्वमंतरेणनसंभवतीतिप्रतिपा

संजयउवाच इत्यहंवासुदेवस्यपार्थस्यचमहात्मनः॥ संवादमिममश्रौषमद्भुतंरोमहर्षणं ॥ ७४ ॥ व्यासप्रसादाच्छ्रुतवानेतद्गुह्यमहंपरं ॥ योगंयोगेश्वरात्कृष्णात्साक्षात्कथयतःस्वयं॥ ७५ ॥ राजन्संस्मृत्यसंस्मृत्यसंवादमिममद्भुतं ॥ केशवार्जुनयोःपुण्यंहृष्यामिचमुहुर्मुहुः ॥ ७६ ॥ तच्चसंस्मृत्यसंस्मृत्यरूपमत्यद्भुतंहरेः॥ विस्मयोमेमहान्राजन्हृष्यामिचपुनःपुनः॥ ७७ ॥ यत्रयोगेश्वरःकृष्णोयत्रपार्थोधनुर्धरः॥ तत्रश्रीर्विजयोभूतिर्ध्रुवानीतिर्मतिर्मम ॥ ७८ ॥ इ० भी०भग०सू०ब्र०श्रीकृष्णार्जुनसंवादेसंन्यासयोगोनामअष्टादशोऽध्यायः॥ १८ ॥ पर्वणितुद्विचत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४२ ॥ समाप्तंभगवद्गीतापर्व ॥ ६ ॥

दितंवेदांतकतके अतीतानागतंवस्तुवीक्ष्यतेकरबिल्ववत् योगीसंकल्पमात्रोत्थमितिशास्त्रेषुडिंडिभः १ मायायांसर्वदासर्वंसर्वावस्थमिदंजगत् अस्तीतितदुपाधिश्चित्सार्वात्म्यात्सर्वमीक्षते २ आरंभपरिणामाभ्यांस्वेनरूपेणयन्नसत् अतीतानागतंवस्तुयोगीतद्वीक्षतांकथं ३ संकल्पमात्रभातंवस्त्वतीतादियदीष्यते नष्टस्त्रीदर्शनाभंतत्स्याद्योगिज्ञानमप्रमा ४ योगिसंकल्पमात्रेणतस्योत्पत्तिर्यदीष्यते ईशसंकल्पमात्रेणसर्वोत्पत्तिस्तदेष्यतां ५ आरंभेपरिणामेवादेशकालाद्यतिक्रमः नैवदृष्टःक्वचित्सोयंस्वममायादिषुस्फुटः ६ युगपद्गृह्यतेकुंभोनानादेशस्थयोगिभिः जलसूर्यइवास्माभिस्तेनासौकल्पितःस्फुटं ७ योगिभिर्गृह्यमाणत्वाद्घटःसर्वत्रसर्वदा सन्नेवास्तीतिचेत्कार्यंकथमीदृग्विधंभवेत् ८ व्यावृत्तंहीष्यतेकार्यंयुगपद्भिन्नदेशता चेत्कल्पनांविनास्येष्टादृष्टांतस्तत्रनास्तिवः ९ तस्मान्नाणुभिरारब्धमित्तिवन्नापिगव्यवत् प्रकृतेःपरिणामोवाजगत्किंत्विंद्रजालवत् १० सत्यंबद्धदृशामिंद्रजालंविश्वंपराक्दृशां अधिष्ठानादृतेशुद्धदृशांनास्त्येवतद्द्वयमिति ११ स्पष्टार्थोमूलश्लोकः ॥ ७७ ॥ यस्मादनंतैश्वर्योभगवांस्तदनुगृहीतोर्जुनश्चयुधिष्ठिरपक्षेस्तिअतस्त्वयाजयाशानकार्येत्याह यत्रेति यत्रपक्षे ध्रुवेतिसर्वत्रसंबध्यते श्रीर्दिव्यसभादिशोभा विजयःप्रसिद्धः भूतिरैश्वर्यंसर्वनियंतृत्वं नीतिर्नयश्चएतत्सर्वंतत्रतस्मिन्पक्षेध्रुवमितिममममतिः अतःपांडवैःसहसंधिरेवकर्तव्यइतिभावः ॥ ७८ ॥ इतिश्रीमत्पदवाक्यप्रमाणज्ञमर्यादाधुरंधरचतुर्धरवंशावतंसश्रीगोविंदसूरिसूनोःश्रीनीलकंठसूरिवर्यस्यकृतौभारतभावदीपेभीष्मपर्वणिगीतार्थप्रकाशेअष्टादशोध्यायः ॥ १८ ॥ ४२ ॥

Digitized by Google